

PROPRIETAR-DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA.

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA.

Foaie înscrisă în Registrul de publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească — Apare în fiecare Sâmbătă

† P. Felix Wiercinski S. J.

(+) Cu numele acesta cetitorii noștri s'au întâlnit nu odată, de ani de zile. Chiar și „foița“ numărului 2 al „Unirii“ din acest an aducea „Icoane finlandeze“ din peana neobosită a venerabilului moșneag ce tocmă se afla la Blaj în ostenitoare apostole (ținea exerciții spirituale la Surori). Dar care organ de publicitate român unit ori latin nu l-a avut pe păr. Felix Wiercinski de colaborator harnic, devotat și nepretențios? Dânsul scria pentru că voia să facă bine. Atât. Alte conșierente nu l-au mănât la masa de lucru, câte zile a avut. — Și a avut multe zile, din mila Atotputerintelui Ziditor: peste 80 de ani.

Cine-i acest venerabil bătrân, care s'a stins, lin și senin, Sâmbăta trecută aici în Blaj la Surorile din Congregația Măicii Domnului? — Un rob al lui Hristos și un apostol în toată puterea cuvântului.

S'a născut departe de pământul Țării care i-a fost dragă mai apoi, și care îi păstrează pe veci și rămășițele de lut. Păr. Felix, care se trăgea din străbuni lituanieni, a văzut lumina zilei la 20 August 1858 în Peutzige, un târgușor lângă Danzig. Aici (în Danzig) își face studiile liceale, luând cu distincție bacalaureatul în 1877. În toamna aceluiași an pleacă la învățătură mai înaltă teologică în Roma, (la Germanicum), pentruca în Iulie anul următor să intre în legăturile Societății lui Ișus.

Pronia cerească și voința mai marilor săi îl trimit îndată după hirotontre (1883) în România, la Iași, unde e profesor și prefect de studii, iar după aceea rector al nou înființatului Seminar teologic catolic. În slujba aceasta grea rămâne până în 1894, dovedindu-se a fi cu adevărat om trimis de Dumnezeu în Moldova atâtor străini, pe cari acest îndrăgostit de limba și de sufletul român îi va îndupleca să urmeze pilda sa, învățând la rândul lor pe alții să facă așisderea.

O vreme păr. Wiercinski a fost profesor de teologie și la seminarul Părinților Basiliiani din Krystinopol (Galiția), apoi misionar în Moscova (1903-1911) și după ce a fost expulzat de aci (făcuse peste 500 convertiri!) e din nou profesor de teologie, în Weidenau (Silezia austriacă). În vremea războiului mondial a fost preot misionar în Danzig, duhovnic al taberei de concentrați în Sagon, misionar în Estonia. Și-apoi iarăși în România la Seminarul Latin din București, preot la Botoșani, rector la Seminarul din Iași, misionar în Estonia, prof. de religie la „Sf. Iosif“ din București, ca să încheie viața-i numai osteneală și zel sfânt la Blaj, după ce încheiasse deprinderile sufletesti cu Surorile!

Problemele zilei

Sublinieri la propunerile făcute în „consfătuirea gospodărească“ dela Cluj

Duminea trecută s'a ținut la Cluj o importantă consfătuire, căreia i s'a zis „gospodărească“, fiindcă avea să cerceteze nevoile sociale și economice ale provinciei de dincoace de Carpați. O parte din membrii guvernului, în frunte cu d. Președinte al consiliului de miniștri G. Tătărescu, au stat de vorbă cu reprezentanții oficiali ai Ardealului și Banatului: rezidenții regali, cei doi episcopi ai Clujului, generalii comandanți, prefectii, parlamentarii, președinții comitelor profesionale și alții.

Inercarea este, fără îndoială, cât se poate de laudabilă. Nu că ar fi cu totul nouă și inedită. Nici că guvernul ar fi aflat cu acest prilej lucruri noi cu adevărat și până acuma nebănuite. Cu atât mai puțin, că vraja unei astfel de întruniri ar fi singură suficientă pentru a desnoda încâlțitura necazurilor ce ne apasă. Ci pentru buna și folositoarea intențiune a cărmuirii de a sta de vorbă cu oamenii la ei acasă. În aceste vremuri de exagerată cumințenie și de liniște apăsătoare, când toate merg foarte bine și nimeni nu mai găsește câte ceva de îndreptat și de criticat; — în ciuda invitației pe care ni-o făcuse d. Primministru la începutul guvernării sale — acasă la ei oamenii sunt mai deschiși la inimă și la cuvânt. Simt mai viu și mai poruncitor glasul durerilor mute ale celor mulți, pentru alinarea cărora fac propuneri patriotice și pline de bun simț.

Unele din ele sunt vaste și de perspective largi. Proiecte de „ridicarea Ardealului“, de „românizarea adevărată a vieții economice ardeleni“, care să facă pe Români stăpâni cu adevărat pe pământul lor, bogățiile cărui sunt și astăzi în mâinile străinilor. — Le șemnalăm fără a ne opri asupra lor mai stăruitor. Ni se par banale, de adevărate ce sunt; și tocite de atâta vorbărie de câtă s'au bucurat în cele două decenii de Românie mare. Este deadreptul supărător ca ele să mai facă și astăzi obiectul unor smerite cereri și proiecte de viitor, când ar trebui să constituie una din liniile conducătoare a politicii românești de totdeauna, a tuturor guvernelor. Și, anume, a acțiunii tăcute, nu a vorbăriei sterpe.

Nu credem, de altă parte, că chiar acesta este momentul cel mai norocos pentru a le

Trei iubiri au stăpânit sufletul acestui atlet al voinței iluminate: Hristos, sufletele și România cu Românii. El le-a știut contopi într'una singură și mare. Cel de Sus să-i facă parte cu dreptii, căci vrednic este!

afișa ori a căuta să le dăm o întorsătură radicală. Ele cer vremuri de pace și liniște lungă. Tocmai ceea ce ne lipsește. Astăzi țara are o singură grijă mare, esențială, covârșitoare: să fie tare în fața tuturor neprevăzutele eventualități și primejdii. Tare prin armele sale; tare mai ales în suflete. Să fie străbătută de un singur gând, aprinsă de o singură durere entusiastă și nesdruncinată. Această fortificare lăuntrică e suprema poruncă a sbuciumatului moment istoric prin care trecem.

De aceea ni se par mai interesante și mai de folos unele propuneri făcute de parlamentari, pentru îndreptarea unor neajunsuri și dureri arzătoare ale ceasului de față, de înviindarea cărora atârnă în bună parte înălțarea elanului general, entusiasmarea multimilor și creșterea de nebănuit a tăriei noastre.

Convinși de primatul necondiționat al forțelor spirituale, vom sublinia înainte de toate cererea privitoare la „o acțiune mai stăruitoare pentru destindere“. — Este absolut necesară. Ni s'a promis. Guvernul a pornit la drum cu această lozincă. Nu vrem să intrăm în amănunte supărătoare, analizând cu demărușul ce s'a ales din acest frumos punct de program. E destul să constatăm, că cererea făcută de un deputat al „F. R. N.“ răspunde sentimentului general al țării. — S'a vorbit, apoi, despre ajutorarea tuturor concentraților, a familiilor lor, la sate și orașe. Aplaudăm această propunere. Sistemul cerșetoriei a dat greș. Nu e ducător la scop, nici demn din cale afară. Cei concentrați păzesc țara. Țara să poarte grijă de familiile lor, sistematic, după dreptate și criteriile obiective.

În aceeași ordine de idei, a împăcării sufletesti a satelor și a unei mai bune gospodării comunale: conducerea satelor să fie în mâinile gospodarilor aleși de țărani. Sistemul de azi nu e de loc potrivit pentru liniștirea și împăcarea spiritelor.

A urmat o serie de cereri și propuneri de natură economică; pe cât de juste pe atât de imperios necesare. Așa: unificarea și simplificarea impozitelor; maximalizarea prețurilor produselor industriale și îngrijirea de aprovizionarea cu mărfuri a țărănimii astăzi crunt exploatată; aplicarea strictă a principiilor privitoare la introducerea elementului românesc în fabrici; ș. a.

În urmă — last not least! — d. deputat Artur Anderco a avut românescul curaj de a cere „Incetarea fricțiunilor profesionale în Maramureș“; în toată țara, adăogăm noi. E de prisos să subliniem și să comentăm. Am

stăruit deosebit asupra acestui imperativ național, de o elementară evidență. Rămânem uluiți, — ca Români nu ca uniți! — de puțina înțelegere pe care a găsit-o până în ceasul de față acest adevăr, care nu poate fi încălcat fără urmări din cele mai triste. Ne tot întrebăm și nu putem pricepe, de pildă, de ce o fi fost necesar să se înființeze — și tocmai în aceste zile de supremă încordare a tuturor energiilor naționale — o școală secundară confesională ortodoxă exact în inima Maramureșului unit, unde e cu neputință să aibă elevi ortodocși?! Act de provocare ori de prozelitism? Cui prodest?!

Din această schițare sumară, făcută în temeiul rezumatelor oficiale, se vede că întrunirea gospodărească dela Cluj n'a fost fără folos. Vom fi fericiți dacă vom putea semnala fapte de dreptate răsărite din chibzuitele propuneri ce s'au rostit acolo. Suntem convinși că vom avea acest prilej foarte curând. Capul guvernului a făcut promisiuni categorice în acest sens. Implinirea lor va fi un pas mare pentru consolidarea materială, dar mai ales sufletească a țării.

„Expunere de motive“. „Legea pentru înființarea Școlii Normale confesionale ortodoxe de băieți din Sighet“ a fost prezentată Parlamentului cu această „Expunere de motive“:

În scopul unei cât mai strânse colaborări între școală și biserică, am găsit nimerit să înființăm o Școală Normală confesională de băieți în orașul Sighet, care va funcționa în condițiunile liceelor din Brașov, Brad, Belș și în conformitate cu dispozițiunile legii asupra raporturilor dintre școlile confesionale secundare române și Ministerul Instrucțiunii, din 27 August 1929. — Având în vedere cele de mai sus, am întocmit alăturatul proiect de lege“.

Pe cum se vede: nici o vorbărie departă. Calm și concisune supraacademică. Parlamentul a înțeles și a aprobat: Camera, în 15-12-29, cu 127 voturi contra 18; Senatul, dacă nu ne înșelăm, în unanimitate.

E sigur însă că prin mulțimile care nu se pot ridica la înălțimile olimpice ale Părinților Patriei sunt unii iubitori de vorbărie lungă. Pentru ei mai adaogăm noi un temei pe care s'a clădit legea. Are caracter oficial, fiind scos din datele oficiale ale recensământului din 1930. Ni se spune, anume, că în Maramureș sunt 8489 ortodocși, (5,3%); 104,132 români uniți 64,4%); 10,409 rom.-cat. (6,4%); 2935 reformați (1,8%); 137 luterani; 37 unitarieni; 710 adventiști; 289 baptiști; 34,089 evrei (21,1%). Adeca din totalul, de 70%, al populației românești, 64,4% și numai 5,3% ortodocși. — S'ar crede, deci, că e vorba de o școală confesională unită. Greșală: noua școală confesională e ortodoxă.

Unii naivi și-au zis că de bună seamă această școală nu poate avea alt rost decât unul cât de cât prozelitist. S'au înșelat. P'a lămurit, în Senat, d. ministru al educației naționale: precum nu fac confesionalism și prozelitism școlile dela Blaj, așa nu va face nici cea din Maramureș. — Pilduirea e bine aleasă. La Blaj, nici în trecut nici astăzi, nu se pomeneste această boală. Atâta numai că mai sunt școli confesionale și la Sibiu. Ei bine, acolo nu se primesc tineri uniți până nu trec, cu părinți cu tot, la religia dominantă. Și episcopul Maramureșului nu e dela Blaj, ci dela Sibiu!

Unirea Principatelor Române

Câteva observări în legătură cu sărbătoarea națională din 24 Ianuarie

De câte ori se ține o sărbătoare națională, totdeauna îmi aduc aminte de sărbătorile de acest fel din vremea stăpânirii ungurești. Câtă deosebire e între cele de atunci și cele de acum! Atunci se comemorau evenimente cari de cele mai multe ori aveau ca obiectiv lupta împotriva existenței noastre naționale, ori — în cazul cel mai bun — fapte streșne de suflul nostru, de aspirațiile noastre. Acum prăznuim întâmplări ce deșteaptă ecouri puternice în conștiința noastră, deoarece fiecare din ele marchează tot atâtea pietre de hotar în năzuințele noastre

spre mai bine. Atunci se impunea ținerea sărbătorii naționale cu forța, prin intervenția jandarilor cu pene de cocoi și din acest motiv nu i mirare că Românii ardeleni li spunau „sărbătoarea de muză“. Acum tot Românii simte că e dator să țină sărbătoarea națională, în care trebuie să aducă mulțumită lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să fie stăpân pe pământul locuit de moșii și strămoșii lui. Mai pe scurt: atunci se ținea sărbătoarea altora, acum se ține sărbătoarea noastră.

O astfel de sărbătoare s'a ținut și acum, la Blaj, în ziua de 24 Ianuarie. Nu s'a omis nimic din ce putea să mărească fastul obiceiului al zilei. Tabloul alb al iernii și-a schimbat aspectul monoton, încă din zorii zilei, prin înfăierea în vânt a frumoaselor culori din steagul nostru național, arborat pretutindeni pe casele orașului nostru. În biserica catedrală s'a ținut obiceiul Tedeum, la care s'au înălțat rugăsiuni fierbinți către Atotputernicul, ca să ocrotească pe iubitul nostru Suveran și stăpânirea țării, aducându-se totodată și cuvenită mulțumită lui Dumnezeu pentru binefacerile de care ne-a învrednicit. După amiază s'a dat apoi și un festival reușit în cadrele căruia s'a tălmăcit importanța zilei și s'a procurat urechilor o dulce desfătare prin acordurile armonioase ale cântecelor noastre patriotice și populare. În sfârșit, nu s'a uitat nici contribuția ce trebuia acordată acțiunii de ajutorare a populației sărace din Munții Apuseni, ca astfel să se combine în mod fericit frumosul cu utilul. S'a făcut deci tot ce se putea, în împrejurările date, pentru preamărirea evenimentului comemorat: Unirea Principatelor Române.

Și e bine că s'a făcut așa! Ziua unirii din anul 1859 e merită de sigur, cu prisosință, în toate timpurile, dar, mai mult încă în zilele noastre. Căci dacă azi ne vedem Românii din toate provinciile românești uniți între hotarele noastre actuale, o datorăm aceasta în bună parte generației dela '59, al cărei ideal era să nu mai vadă trăind separat două țări surori, cu aceeași limbă și lege, ci să le unească în o singură țară, care să poată fi mai tare „la nevoi și la durere“.

Cu toate acestea însă o sărbătoare națio-

Foia „Unirii“

Protestantismul la Românii Ardeleni

În 1614 a fost numit episcop calvin al Românilor, *Isofil*. În 1623, la 1 Ianie, e înălțat de Craiu, ca episcop superintendent pentru tot Ardealul, *Uftimie*, căruia i-a urmat *Desostiu*, scriitor faimos al calvinismului, pe care principiile voia chiar să-l introducă cu totul, corând și un fel de blagoslovenie dela Constantinopol, dela Cămil Lucaris, pentru a lătura orice urmă de alcătuire bisericească deosebită a Românilor din statele sale“ (N. Iorga o. c. pag. 232-233). Lui i-a urmat *Ghenadie Brad*, 1628-1640, care e recunoscut așezământul calvinec al protopopilor. În 1640, înainte de moartea lui Ghenadie, superintendentul calvin maghiar a publicat catechismul calvin, căruia i-a răspuns în 1645 la Iași mitropolitul Varlaam, iar în 1656 calvinii la Bălgrad scot: „Scutul catechismului“.

În 1640 a fost numit *Ilie Iorest*, care, neîndeplinind condițiile superintendentului Geley, a fost dat în judecata unui sobor obștesc al tuturor protopopilor și pastorilor, care l-a depus, bătut cu vergi, închis nouă luni, de unde abia scăpat, după ce a promis cu 24 martori că merge să adune prețul său de răscumpărare una mie taleri. Pe când Iorest zăcea în temniță i-s'a

dat urmas în 10 Oct. 1643 *Simion Ștefan*. În 1641 episcop calvinizat al al Bihorului era numit *Avram de Burdan*, iar în 15 Decembrie 1648 se numea *Petru de Ciuciu*. „Deja în 1643 cele 3 protopopiate din districtul Făgărașului și mai multe comune din părțile Hațegului, erau considerate ca trecute la biserica reformată și supuse de dreptul superintendentului“ (Dr. C. Diaconovici, Enciclopedia Română, Sibiu, 1904, vol. III pag. 739). Simion Ștefan trebuia să primească programul superintendentului Geley: „va predica pretutindeni, până și la îngropăciuni, cuvântul lui Dumnezeu după Biblie; va introduce catechismul din 1640; va împărtăși numai pe oamenii de vârstă și cu purtări bune; nu va pune înclinarea către Mântuitorul pe aceeași treaptă cu cinstea stimpilor. Crucile și alte semne din biserici vor fi socotite numai ca pozoabă; pomenirea morților nu se va mai face cu superstiții băbești. Nupțile se vor celebra numai după înștiințările curente, ca să nu se încheie în contra canoanelor și se vor despărți numai aceia ai căror soți vor fi ieșit din țară fără a li se ști de urmă câte patru-cinci ani. Păcătoșii nu vor putea intra în biserică. Se vor ține săzoadă anuale, întrebându-se superintendentul, episcopul ortodox unguresc, în cazurile mai grele; protopopii — li se zice: seniores — bătrânii, — se vor face de sinod, și nu pe bani, și nu se vor scoate fără pricină și fără cunoștința superintendentului. Judecățile se vor săvârși întâiu de Vlădica călătoria de vizitație,

împreună cu protopopul și apoi la Bălgrad, la scaunul vlădicesc, cu mai mulți protopopi și cu statul același stăpân, superintendentul. Și în sfârșit, el nu va uita să dea pe an Craiului său, căruia se cuvine a-i păstra credință, treizeci și două de piei de soboli și patru piei de răs. Vlădica n'avea să se amestece în viața bisericească a Ungurilor decât doar atunci când un slăcău tânăr ar lua pe o Româncă și ea n'ar voi să se cunună cu popă străin. Nu va neliniști nici pe cea dintre Români, preoți ori țărani, pe care Duhul Sfânt li va fi adus să se mătece cu totul, supunându-se episcopului ortodox al calvinismului. El nu se va amesteca nici măcar în acele ținuturi care fuseseră câștigate de reformă, decât cu voia superintendentului, și între aceste ținuturi se numără, pe lângă Hațeg și Inidoara: Alămor, Orăștie, Iliș, Crișurile — din Oradea —, cele trei protopopiate făgărășene noi. Cu privire la Banat, cu Lugojul, Caransebeșul, desăvârșit cucerite, nu se mai spune nimic“ (Iorga, Ist. bis. I. p. 325-326). — Pentru Românii de nord, superintendentul unguresc, fără a trebuia pe vlădica de Belgrad, în 11 Aug. 1652 a numit pe *Simion Petrașcu*, primind și el aceleași condiții ca și Simion Ștefan, cu adăugul „boscoanele cele de botez și dela cununie trebuiau lăsate la o parte“. La Lugoj și Caransebeș nu era protopopie, ci predicatorii îndeplineau toată puterea duhovnicească. Simion Ștefan „nu se ducea măcar la Târgoviște să fie sfințit acolo ci îndeplinea sarcinile arhiericești pe singurul te-

mai nu trebuie să fie numai prilej de paradă, ci, în același timp, și un moment de reculegere, de reflecție, de o adâncire în înțelesul faptului comemorat, pentru a scoate din el învățăturile necesare îndrumării faptelor noastre viitoare.

Din acest motiv, pentru a putea prețui mai bine valoarea actului din 1859, va trebui să căutăm să pătrundem în spiritul animator al vremii, care urmărea înlocuirea principiilor vechi de guvernare cu altele mai potrivite epocii noue. Acest spirit era susținut de o generație de boieri tineri, cari făcându-și studiile în străinătate își însușiră cu entuziasm ideile de unire a tuturor forțelor naționale ce stăpâneau în opinia publică de acolo. Când căutăm însă a pune în practică aceste idei, ei își dădeau seama că unirea cerea jertfe chiar din partea clasei sociale conducătoare. Trebuia să se renunțe la una din cele două domnii, la unul din cele două guverne, la atâtea din funcțiile înalte din conducerea statului, care însemna pierderea unor situații însemnate. Patrioții din epoca unirii au adus însă, fără șovăire, jertfele acestea, fiind înasfletiiți de idealul unirii naționale. Această generație apoi, după unire, a introdus reforme mari sociale, ca: improprietățile țărănilor, desrobirea Țiganilor ș. a., cari însemnau iarăși o renunțare benevolă la privilegiile moștenite de la generațiile trecute. Motivul care a îndemnat-o la această renunțare nu putea fi altul decât dorința sinceră de a vedea îmbunătățită situația poporului de jos și consolidată unirea săvârșită la 1859.

O generație de patrioți luminați și generoși încălzită la focul sfânt al iubirii de neam, iată se a fost boerimea noastră din epoca unirii principatelor, care a realizat în timp scurt progresul cel mai mare ce l-a făcut țărâșul stat român înaintea pe baze moderne la mijlocul secolului trecut.

Astăzi, din mila lui Dumnezeu și avântul eroic al ostașului român, importantul eveniment al unirii principatelor e depășit de seara unirei naționale din 1918, și cărei beneficiari suntem noi, generația de azi. În situația fericită în care ne găsim, avem datoria sfântă de a ne face un examen de conștiință și de a ne pune cu toată

sinceritatea întrebarea că: oare silitu-ne-am cu tot deadinsul să ne însușim spiritul glorioșilor noștri înaintași și lăsatu-ne-am conduși în acțiunile noastre de idealul unirii care a înflăcărat inimile lor? În cei 20 de ani și mai bine, știut-am să se ridicăm la înălțimea vremilor noastre și să punem în lucrare toată energia de care dispunem, în folosul patriei întregite? Avut-am tăria sufletească să călcăm în picioare orgoliul nostru provenit din deosebirile de ordin politic, regional, confesional, etc., pentru ca astfel să înlăturăm orice motiv ce ar favoriza desbănarea neamului? Încercat-am să ne înțelegem cei mari cu cei mici, cei mulți cu cei puțini, cei tari cu cei slabi, ca prin această înțelegere să înfăptuim unirea sufletească, de care acum avem mai mare nevoie ca oricând? Iar dacă glasul conștiinței va răspunde negativ, la vreuna din întrebările de mai sus, să ne mai punem încă o întrebare: Până când vom mai întârzi cu îndreptarea greșelilor din trecut? Până când?

E. Bucur

Spre „reromânizarea“ Maramureșului...

Maramureșul, vechea țară vovodală a lui Dragoș Vodă, care a avut momente pline de glorie în trecutul neamului nostru, din zi în zi înregistrează fapte cari duc spre întărire gloria sa. Nici un colț de țară n'a avut o mai vitregă soartă ca acest ținut.

Falnică și mândra nobilime maramureșană de ieri, azi aproape nu mai există. Situația economică a Maramureșului după Unire a devenit cât se poate de precară fiindcă partea cea mai fertilă a rămas în Rusia Subcarpatică și în fosta Polonie.

În cursul vremilor Maramureșul a fost teatrul tuturor învrăjbirilor. Sub stăpânirea ungurească nici o parte subjugată a țării n'a fost mai expusă proceselor de desnaționalizare decât Maramureșul. Ungurii au mers cu prigoana până acolo, încât și motivele de covoare românești cari existau din moși-strămoși, trebuiau să se transforme în covoare cu motive ungurești.

Era prigonită această necăjită populație până în ultima-i odraslă, numai să se desnaționalizeze. — Cu toate acestea nu s'a putut. Dar: câte greutăți a trebuit să biruie ca să facă față încercărilor de slavonizare, venite din Muncaci, care forma pericolul cel mai mare pentru pierderea naționalității lor! Dar e sigur că și așa, dacă Maramureșenii nu s'ar fi unit în credință cu Maica Roma, s'ar fi slavonizat. („Diplome Maramureșene“ de prof. Dr. I. Filipciuc).

Așa însă, cu toate încercările vrăjmașilor noștri, anevole vom găsi sate cu populație mai curat românească decât în Maramureș. Si apoi: Unde s'au păstrat mai bine datinele strămoșești? În care parte a țării se păstrează mai cu pietate figura și portul adevărat al strămoșilor Daci? Unde se mai aude rostindu-se frumosul și creștinescul salut: „Laude-se Domnul Iesus Hristos?“ — Momentele actuale ale țării sunt mărturie vie despre sentimentul național și spiritul de jertfă al moroșenilor.

Și atunci: cum să nu ne doară sufletul când se semnaleză acte abuzive, comise din partea unor elemente cari sub diferite pretexte de „naționalizare“ vin în Maramureș și caută să calce în picioare tot ce avem mai scump: credința noastră catolică românească? Zilnic auzim cazuri cari arată cum diferite persoane abuzează de adevărata lor chemare și săvârșesc fapte sub masca „reromânizării“, cari numai spre cinstea bisericii ortodoxe nu sunt. Ne întrebăm, oare e spre folosul Neamului nostru ca să introducem vrajba și ura printre oameni?

Este spre folosul țării ca să agităm populația, care și așa e copleșită de necazuri și griji? — Santem convinși că nu.

Adevărat: dușmanii catolicismului sunt acela cari se vaită că noi provocăm; noi uniții. — Dar să ne răspundă frații noștri ortodocși moroșeni (câți vor fi) la următoarele întrebări:

— În câte sate cu populație ortodoxă a intrat preotul român unit ca să facă propagandă catolică?

— În care sat au întrebuințat preoții gr-cat. forța autorităților, ca să constrângă populația la biserica lor și la sf. Taine?

— Unde a obligat preotul gr-cat. copiii de școală, 99% de altă confesiune, la sf.

zașia al dip'omei Craiului ca și Porfirie Maramureșanul“. Simion Ștefan a murit în 1652. Urmasul lui a fost Danil, 1652-1656 primind ca și înaintașul său, aceleași condiții, de la superintendentul Csulay. Fiind deposedat de Craiu, după recomandarea lui Csulay, i-s'a dat urmaș Sava Brancovici 1656-1680, primind și el condițiile superintendentului Csulay. Aceleași condiții le repetă în 20 Februarie 1669, la întoarcerea sa din Rusia, unde fusese după milă. În 14 Iunie 1674 superintendentul Gașpar Tizaboeși a primit o poruncă aspră, „privitoare la dreptul său de a supraveghea oricând pe Vlădică, pe vicarii lui, pe pretopopi și toți păstorișii bisericilor românești din Ardeal, aceștia fiind datorii a se înfățișa ori unde i-ar chema el“ (N. Iorga I pag. 368). — În 1675, „Sava stău cel dintâiu sobor al său pentru îndreptarea clerului în sens calvin“. În 2 Iulie 1680 Sava a fost scos și din Vlădicie și din coasta preoțească. Lui i-a urmat Iosif Buday de Piskints, 1680-1682, iscălit și jurând pe condițiile calvine. Iosif i-a urmat, 26 Martie 1682—1 Aprilie 1682, alungat fiind pentru neacceptarea condițiilor calvine. De la 1682-1685 „Ioan din Vinț“ are în acest timp conducerea, în cel mai răspicat sens calvin și în cel mai josnic servilism guvernamental, a Mitropoliei neocupate“ (Iorga I pag. 385). — Varlaam, întărit în 19 Aprilie 1686, primise condițiile obișnuite și era „un om bun care știa să împacă ortodoxia din inimă lui cu calvinismul“ — lăsând „pe Ioan din Vinț

și pe Gheorghe din Daia, indiscutabili calvini, să lucreze cele dintâiu cărți de slujbă românești cu dogmă curată“. — Lui i-a urmat Teofil, 1692-1697, care a primit condițiile calvine obișnuite. „Lucrurile ajunseră așa de departe, încât superintendentul se intitulă: episcopus Valachorum. În această stare găsi pe Români mișcarea unirii, și nu este decât un adevăr istoric, a susținea că umilirea înfiorătoare a bisericii române a fost impulsul de căpetenie spre a se scapa în alipirea către Roma, fără de care ea ar fi azi o ramură a bisericii reformate. De bună seamă, calvinismul s'au opus din răspuț la reușita unirii și de la ei isvorăsc numeroasele pogrindiri ale năzuințelor unioniste“ (Dr. C. Diaconovici, Enciclopedia Română, Sibiu 1904 v. III pag. 739-740). Din Decemv. 1693, episcopul Teofil trecuse de sub stăpânirea Craiului calvinesc sub a împăratului catolic, care în 23 August 1692, dădea un decret în care spunea că preoții și credincioșii români cari se vor uni cu biserica catolică, se vor bucura de privilegiile bisericii catolice.

Pr. Dr. Ioan Stanciu

Lămuriri pentru unii nedumeriți

În numărul nostru trecut am promis să aducem câteva pasagii din creștineștile însemnări ale d. Sever Bocu (apărute în „Voința Banatului“ din Timișoara). Sunt menite aceste însemnări profesorului de teologie ortodoxă

din Arad, păr. I. V. Felea, dar e bine să vadă și alții cum dă lecții cumini și cu bun simț un mirean ortodox luminat unui biserică pravoslavnică gata oricând la vorbă nesocotită față de Sf. Unire. — Câte-va rânduri din numerele însemnări:

„...I-aș spune părintelui Felea acum când la hotar stăm gata de război dar dornici de pace:

Părinte, bagăți sabia în teacă! Abia s'au potolit multe lucruri la noi, la care nu în puțină măsură au contribuit locotenenții ca dta, belicoși, ai bisericii; de ce să suflă iar, încurajând prin biserică o ofensivă de uri, în cenușa stinsă? Nu a atacat nimeni ortodoxismul. În cartea mea eu nu am atacat; am apărut de atacuri, o biserică românească. Nu e tot una, părinte Felea. Crezi d-ta că creștinismul în general, și românismul în special, își poate permite azi reluări de gălcevi istorice, de diferențieri acute pe confesiuni, pe rituri, în fața atacurilor concentrice ale antichriștilor numeroși și puternici ce s'au ivit?

Să nu paradăm cu cunoștințele noastre decât atunci când putem promova cu ele ceva. Eu cunosc întreg arsenalul d-tale de argumente, foarte interesant, prin frânturile lui de adevăruri; uși însă că ai în țara d-tale alte frânturi, jumătăți sau trei sferturi de adevăruri, din ciocnirea cărora nu vei ajuta la o victorie care să-l învingă pe Papa dela Roma

Cuminecătura fără să se fie spovedit în prealabil; Unde și când s'a întâmplat ca un preot mult să deschiză cu forța gura copiilor, spunând că are ordine referitor la aceasta?

Multe, da, multe întrebări s'ar mai putea pune, dar tăcem, fiindcă întotdeauna suntem prezentați de ei ca cei cari provoacă.

Cătu-i pentru „românizarea“ maramureșenilor:

— Oare nu știu „apostolii“ acestei țări că Maramureșul are limba cea mai curată românească? Nu știu ei că Maramureșul are cea mai veche asociație culturală (1860)? — La fel: nu știu ei că, în trecut, unde nu s'a vârit propaganda ortodoxă, populația noastră a rămas neatinsă de urgia slavonizării? — Chiar contrariul satelor românești ortodoxe, cari cu timpul s'au slavonizat (com. Peri, Remeș, Apșa-de-sus și Lunca — vezi „Documente Maramureșene“ de prof. I. Bilțiu-Dăncuș). Ori au uitat dnii „pioneri ai românizării“ Maramureșului că în bisericile gr.-cat. din Maramureș s'a întrebuițat dela început limba românească, și nu cea slavonă, ca la catedrala ortodoxă din Cernăuți?

Cu toate atacurile lor lată, Maramureșul rezistă și va rezista. Noi nu servim scopuri personale, ci suntem în slujba sfântului Altar și a românismului curat. Nu cerem lecții de această natură dela nimeni.

Drag Meșter-Moroșanu

Știri mărunte

Jumătate veac de preoție. Cunoștința și apreciatul fost profesor de religie și fost profesor de teologie, pâr. Dr. Ioan Sâmpăleanu, canonicul mitropolitan de sub mână cărăuța au ieșit atâtea generații de intelectuali, mirenți și preoți, a intrat în ziua de 22 Dec. c. în anul 50 al preoției sale. — Greu suferind tocmai în acele zile și întuit și acum pe patul durerilor, n'a putut sărbători acel moment mare

În mijlocul stimătorilor blăjeni ai Sf. Sale. Aceștia însă, și cu ei împreună toți câți l-au avut dascăl și îndrumător încercat, îi urează și pe această cale grabnică însănătoșare și încă mulți ani de viață dela Părintele luminilor.

Personale. Ven. Ordinariat al Clujului a distins mai nou de protopop onorar, pe pâr. **Sabin G. Trușia** paroh în Vânători și apreciat literat. — Același a trecut pe pâr **Victor Buda** din Selicea, la Ungureni; pe pâr. **Virgil Horga** din Căpușul-Mic la Nădășel, iar pe nonbrotonitul **Ioan Platan** l-a numit administrator local la Căpușul-Mic.

Cuvinte regale. Cu prilejul recepției membrilor ordinului „Ferdinand I“, între cari se află și I. P. S. Pâr. Mitropolit Alexandru al Blajului, Maj. Sa Regele a rostit un strălucit și lăminat discurs, din carele reținem cuvintele mult grăitoare: „Începând cu unirea realizată prin Domnia lui Cuza și până la unirea cea mare din 1918 toate acele fapte mari, cu toată truda și jertfele depuse, nu s'ar fi putut realiza dacă acei cari le-au săvârșit nu ar fi pus tot sufletul și toată râvna în împlinirea gândului lor. Același suflet și aceeași râvnă va trebui să o punem toți Români și de aci înainte, ca să fim uniți pentru totdeauna, căci întărirea și puterea neamului nostru stă numai în unirea și dragostea tuturor locuitorilor. În această seară doresc să începem o nouă tradiție a acestei serbări.“ — Așa să fie!

Locale. Marșia ce vine, de praznicul SS. Trei Ierarhi, va predica în catedrală pâr. **Ioan Popa**, profesor de religie; Vineria viitoare, la Întâmpinarea Domnului, va predica pâr. **Ioan Vultur**, prof. de liceu, iar Duminica ce-i urmează, pâr. **Dr. Gavril Pop**, prof. de teologie.

— Miercuri, de praznicul Unirii Principatelor Române, s'a slujit la catedrală un **Te Deum**, pontificând Il. Sa **Dr. Victor Macavelu**, în sobor de preoți. — În după amiaza aceleiași zile stăturile de străjeri a școlilor secundare de băieți au aranjat un isbuit **festival artistic** în sala de gimnastică a Liceului de băieți „Sf. Vasile cel Mare“. Conferința ocazională a ținut-o pâr.

Jacob Borcea, profesor, iar corul și orchestra a condus o pâr. **Cel. Chereșelju**. — În 21 Ianuarie c. au aranjat, tot acolo, școlile secundare de fete o drăguță **șezătoare artistică**, la care conferențiat d-na profesoară **Minerva Olteanu** iar corurile le-a condus d-na **Veturia Pop** profesoară. — Venitul, atât la festivalul băieților cât și la al fetelor, a fost destinat cantinelor școlare ale moșilor.

— „Asociația Generală a Profesorilor Secundari“, secția Blaj, s'a îngrijit și anul acesta de o serie de conferințe. Cel dintâiu care a fost chemat să conferențeze în cadrele acestei asociații a fost d. **N. Mărgineanu**, dela universitatea din Cluj, care s'a și achitat strălucit Dăminea trecută, de însărcinarea primită, dezbătând tema-i predilectă: „Cunoașterea oamenilor“. Sala tixită de ascultători l-a răsplătit cu aplauze vii și simțite.

† **Minerva Pădurean**, născută Coltoș, soția pâr. Teodor Pădureanu din Pogăceaua și-a dat sufletul în mâinile Ziditorului la 28 Ianuarie c. în anul 49 al vieții și 29 al fetei cetei sale căsnicii. — Facă-i Cel de sus parte cu aleșii săi!

Aviz. Rectoratul Academiei Teologice din Blaj aduce, prin aceasta, la cunoștința celor interesați, că în ziua de 14 Februarie c., la orele 8 dimineața, va începe **examenul de licență în sf. teologie**. Candidații se vor prezenta la Rectorat la orele fixate. Rectoratul

„Patria“ Institut de credit și economii s. a. Blaj

Aviz

Se aduce la cunoștința celor interesați în ziua de 3 Februarie 1940 orele 11 a. m. se va ține **licitație benevolă pentru vinderea clădirii** (fără teren) proprietatea noastră, **din Str. Regele Ferdinand Nr. 20**, vis-à-vis de casa Dnii Costea, precum și a altor materii de clădire. Licităția se va ține în localul băncii „Patria“. Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic în sediul băncii.

Diracțiunea

ei poate la lărgirea abisului în care, cu Papa dela Roma împreună, să se cufunde biserica toată, cu ortodoxism cu tot și cu toate adevărurile lui.

Dta uși, că numai la Roma, pe biserica Sfântului Petre mai falfăie peste lume flamura lui Cristos, și că și aceasta este expusă uraganelor năpraznice dela Nord; că dincolo la Moscova, în cealaltă Romă, nu mai falfăie cea a ortodoxismului, flamurile au fost trase de pe turlele aurite, prefăcute în cinematografe și că acolo a fost ridicat un dom nou, mauseleul lui Lenin, căruia i se închină milioane și-i duc azi aur, smirnă și tămâie nouii crai dela Răsărit. Uși că 'n Kievul lui Movilă stă pe locul Lavrei pravoslavnice statuia lui Iuda Iscarioteanul. Și că 'n astfel de împrejurări cel mai bun lucru de făcut într'adevăr n'ar fi poate totuși războiul pe care-l declari... Papei!

Dta se pare că n'ai cetit programul celui-lalt Reformat, un alt Luther, angajat și el în un război aprig cu — Papa. Cred că dacă l'ai fi cetit, n'ai fi primit să-i fi un auxiliar în această luptă, pe meleagurile Aradului. Simbolul e schimbat. Crăciunul nu mai e simbolul nașterii Domnului, al păcii și bunăvoinții între oameni, ci al nașterii germanismului dominator; Paștile, al învierii Zeilor germani ce trebuie să stăpânească Pământul. Nu zâmbi. Hristos e detronat, și 'n două mari Capitale ale Europei au apărut alți Zei... În numele naționalismului. A celui naționalism care a

vrut să înfigă și pe reduta noastră asemenea steaguri, în imitatori la început, în vasali realmente, la urmă, fiindcă cine i-ar fi tolerat în roluri din cari ar fi putut fi izgoniți Regii? — Fii deci mai prudent, părinte Felea...

Disprețul de catedră cu care d-ta vorbești de Atanasie și biserica lui de atunci, cu cei 36 protopopi, voind să dovedești că n'ar fi fost nimic etic în ei, că n'ar fi urmărit mântuirea poporului lor, ci sunt niște simpli „trădători“, „rengați“, îl cunosc din atâtea locuri comune ale unei istorii tendențioase. Nu uita însă că în acea ceată erau și părinții dtale, ai dtale, ai mei. De ce să-i răstignești, postum? De unde știi mai bine ca și ei ce i-a împins la acel act? Nu s'a făcut pentru mântuirea poporului! exclami savant. De unde știi ce a fost în gândul lor, chiar greșit? Bagă de seama că intri în o filosofie a istoriei, deși te declari necompetent. Nu-mi recunosc nici eu competență prea multă, ca să nu-mi aprind alte paie în cap cu d. Iorga, care are monopol pe această disciplină. Le faci o crimă că au rupt legăturile cu Bucureștii de atunci în sens actual, de azi. Dar oare nu se terminase până atunci formarea noastră, nu încetase oare misiunea Bucureștilor, a Târgoviștei, a Sucevei, a Râmnicului, cari se afla acum în ghiarele theodicității fanariote? Pentru București însuși fu folositoare Renașterea care ne venea prin Roma, prin latinitate, nu prin duhul lui Zamolxe. Nu vreau să spun că ceea ce au făcut ei, au făcut prin reflexiune, prin

știință mai multă. Au făcut prin instinct, care era în Ardeal mai mult decât în Principate și fapta lor a fost rodnică, cu toate că dta nu-i vezi decât dezastrele... Credința ortodoxă a fost salvată după ce i-am cules celei lupte toate roadele. Poți să-l ponegrești pe Atanasie, cât vrei; eu te înțeleg, așa cere piesa, sectantă; pentru mine însă acel Atanasie a avut remarcabile calități de bărbat de stat...

Roma!... Lozincele contra Romei, părinte Felea, în decursul veacurilor au fost variate, instinctele au fost aceleași, ale barbarilor dela Nord contra civilizației mediterane. Nu și-a dat dtale de gândit că deși teatrul Mântuitorului a fost Asia-Mică, Ierusalimul, centrul creștinismului a devenit totuși Roma?...

Papismul este totuși singurul lucru până acum ce luptă cu eternitatea. Are Papismul, și scăderi, păcate asupra cărora s'a insistat poate prea mult de o literatură interesată; dar în umbra Papilor și diriguță spiritual de ei s'a desfășurat, după apunerea lumii vechi, toată istoria lumii celei nouă, a cărei punct de demarcație și de plecare a fost Hristos. Renașterea s'a petrecut în umbra Papilor. Și nu cele 92 de puncte așiate pe poarta bisericii din Wittemberg au fost cauza sciziunii religioase germane, ruperea de Roma, ci aceleși eterne porniri atavice ce rânduiește din când în când contra apusului Nordul barbar. Atenție, domnule Profesor de dogmatică, la liniile mari ale undulației universale...